

HUSHÅLLS- BAROMETERN

våren 2004

FöreningsSparbanken
och samverkande sparbanker

Rapport

Hushållsbarometern våren 2004

Institutet för Privatekonomi
Erika Pahne
Maj 2004

Föreningssparbankens HUSHÅLLSBAROMETER

Inledning	4
Om undersökningen	4

Sammanställning av resultaten

Hushållens ekonomi det senaste halvåret	5
Hur hushållen klarat de löpande utgifterna det senaste kvartalet	6
Hushållens ekonomi framöver	9
Index	11

Bilaga	
Frågor Hushållsbarometern Våren 2004	13

FÖRENINGSSPARBANKENS HUSHÅLLSBAROMETER

Inledning

Hushållsbarometern är en ny undersökning som speglar hur de svenska hushållen upplever sin ekonomiska situation. Syftet är att den återkommande ska ge en bild av hur hushållen tycker att deras privatekonomi förändras.

Om undersökningen

Frågorna omfattar:

- Hur hushållens pengar räcker till löpande utgifter, samt vad man drar in på när pengarna inte räcker.
- I vilken omfattning man kommer att konsumera sällanköpsvaror/tjänster som bil och semester.
- I vilken omfattning man sparar regelbundet (månadsvis).
- I vilken omfattning man använder konsumtionskrediter.
- Hur man upplever sin ekonomiska situation totalt sett.
- Hur hushållets konsumtion förväntas att förändras framöver.

Specifika frågor kring förmögenhetssituationen, dvs reala tillgångar, totalt finansiellt sparande och samtliga skulder finns inte med, men ingår däremot i hushållens bedömning av sin totala ekonomi.

Undersökningen är genomförd av Research International, tidigare SIFO, på uppdrag av Institutet för Privatekonomi, FöreningsSparbanken. Undersökningen har skett genom telefonintervjuer under en vecka, perioden 23 till 29 mars 2004.

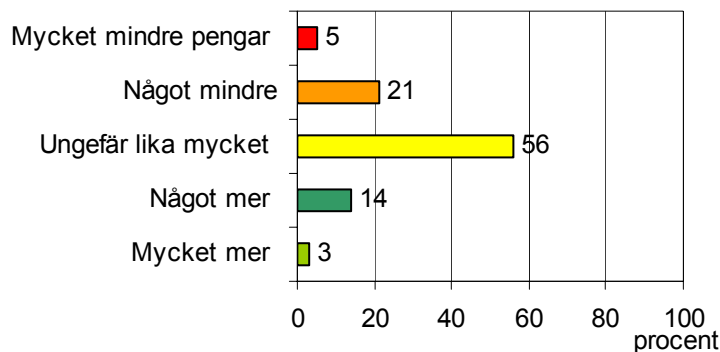
Intervjupersonerna är 20 år eller äldre och har slumpmässigt valts ut utifrån ett riksrepresentativt urval. De intervjupersoner som fortfarande bor hemma hos sina föräldrar har selekterats bort. Totalt har 944 personer svarat.

Sammanställning av resultaten

Hushållens ekonomi det senaste halvåret

- 26 procent av de svenska hushållen upplever att de idag har mindre pengar till löpande utgifter jämfört med för sex månader sedan - 17 procent upplever att de har mer.

Diagram 1 Upplever du att du och ditt hushåll idag har mer eller mindre pengar till löpande utgifter än för 6 månader sedan?

Bilden av vilka hushållsgrupper som upplever att de har mer respektive mindre pengar till löpande utgifter är inte entydig. Ett exempel på detta är ensamstående med barn. Det är framförallt dessa hushåll som anser att de idag har mindre pengar, 35 procent anser det. Hela 15 procent upplever t o m att de har mycket mindre pengar jämfört med för sex månader sedan. Samtidigt upplever många av de ensamstående med barn, 21 procent (dvs en högre andel än snittet totalt), att de fått förbättringar.

Av de gifta/sammanboende, yngre än 65 år och utan hemmaboende barn, anser också en relativt stor andel, även bland dessa 21 procent, att de fått mer pengar till löpande utgifter.

De som i minst grad anser att de fått mer pengar är pensionärerna, 6 procent. De anser i stor utsträckning istället att deras ekonomin är oförändrad för att klara de löpande utgifterna.

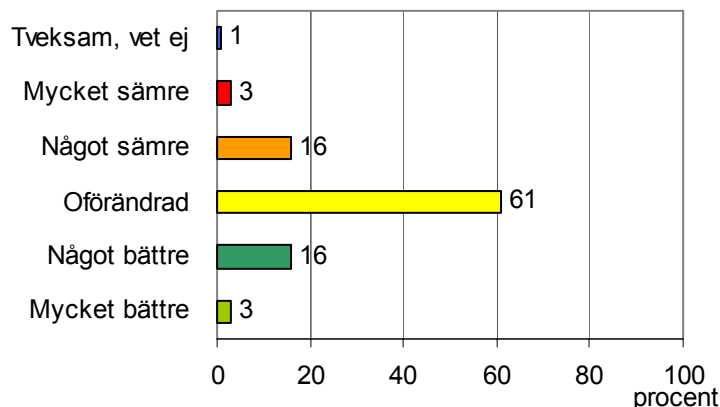
Det finns en rad olika faktorer som kan påverka ett hushålls löpande ekonomi. Det kan vara förändringar av skatter, situationen på arbetsmarknaden, förändrade priser, löner, räntor m m. Men det enskilda hushållets ekonomi kan även förändras p g a att livssituationen ändras, som när familjen får barn, barn flyttar hemifrån och man går i pension. Att hitta enskilda orsaker till varför hushållen upplever försämringar och förbättringar är därför svårt. Först när vi kan följa utvecklingen under en längre tidsperiod kan vi dra mer långtgående slutsatser.

- 11 procent av hushållen har idag ett mindre månatligt sparande – medan 9 procent har ett större månatligt sparande jämfört med för sex månader sedan.

Den hushållsgrupp som till största andelen har minskat sitt månadsvisa sparande är sambor och gifta med barn. Sammanboende under 65 år utan barn är den grupp där störst andel har ökat sitt månadssparande jämfört med för sex månader sedan.

- **11 procent av hushållen uppger att de har minskat sina konsumtionskrediter, medan 6 procent har ökat sina.**
- **19 procent uppger att de har fått en bättre ekonomi totalt sett – samtidigt uppger en lika stor andel att de har fått en sämre ekonomi.**

Diagram 2 Hur är ditt hushålls ekonomi totalt sett idag jämfört med för sex månader sedan? Ta hänsyn till alla faktorer även tillgångar och skulder.

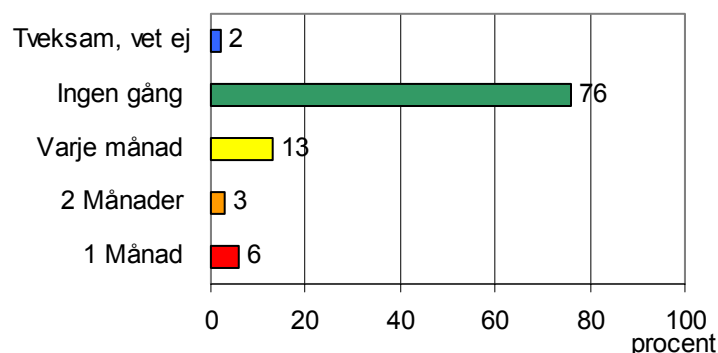
De som i störst utsträckning uppger att de totalt sett fått en bättre ekonomi är sambor och gifta under 65 år och utan barn. En dryg fjärdedel av dem uppger att de har fått det bättre jämfört med för sex månader sedan.

De som fått det sämre är i allra störst utsträckning de ensamstående med barn. I den gruppen uppger så många som en dryg tredjedel att de totalt sett fått en sämre ekonomi jämfört med för sex månader sedan. Av dem uppger så många som 17 procentenheter att de fått det mycket sämre.

Hur hushållen klarat de löpande utgifterna det senaste kvartalet

- **22 procent av hushållen har någon gång det senaste kvartalet haft svårt att få sina inkomster att räcka månaden ut.**

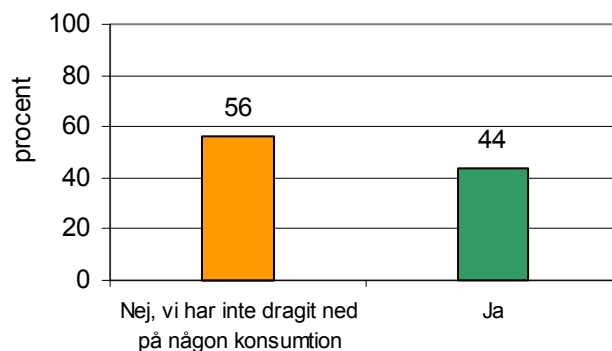
Diagram 3 Om du tänker på de senaste tre månaderna, hur många av dem har du och ditt hushåll haft det svårt att få inkomsterna att räcka månaden ut?

Inom alla hushållsgrupper finns hushåll som haft svårigheter med att få inkomsterna att räcka hela månaden. Störst svårigheter har de ensamstående med barn haft. 40 procent har haft svårt med att få inkomsterna att räcka månaden ut, varav hela 28 procentenheter har haft problem varje månad det senaste kvartalet. Resultaten visar även att yngre har svårare än äldre att få pengarna att räcka månaden ut.

- **44 procent uppger att de av ekonomiska skäl har dragit ner på någon konsumtion det senaste kvartalet.**

Diagram 4 I vilken omfattning hushållen av ekonomiska skäl dragit ner på sin konsumtion det senaste kvartalet.

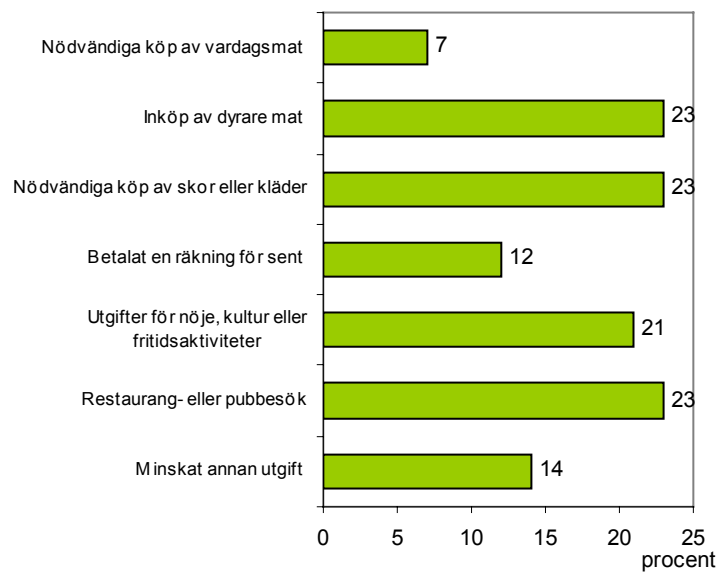

Förmodligen är det inte enbart hushåll som ekonomiskt lever på marginalen som dragit ner på sin konsumtion. Det enskilda hushållet kan ha dragit ner utifrån den konsumtion man tidigare varit van vid och den kan även omfatta ”dyrare vanor”. Men att nästan hälften av hushållen har dragit ner sin konsumtion oavsett nivå är dock ett faktum.

Framförallt är det ensamstående med och utan barn som har gjort nerdragningar, 68 procent respektive 54 procent. Bland barnfamiljerna med två vuxna har hälften dragit ner. Pensionärerna är den hushållsgrupp som i lägst grad har gjort avkall på sin konsumtion.

- **Hushållen har det senaste kvartalet framförallt dragit in på dyrare mat, nödvändiga inköp av skor och kläder samt restaurang och pubbesök**

Diagram 5 Vad hushållen av ekonomiska skäl dragit in på det senaste kvartalet.

När det varit brist på pengar har hushållen det senaste kvartalet främst dragit in på inköp av dyrare mat, nödvändiga inköp av skor och kläder samt på restaurang eller pubbesök. 23 procent av hushållen har valt att spara in på respektive område. Nästan lika många, 21 procent, har även dragit in på någon nöjes-, kultur- eller fritidsaktivitet.

Det är inte så stor andel som dragit in på inköp av nödvändig mat, men dock 7 procent. När hushållsekonomin varit knapp är det vanligare att betala en räkning lite senare, 12 procent, än att dra in på vardagsmaten.

Främst är det ensamstående som dragit in på sin konsumtion, såväl de med som utan barn. Vardagsmaten är av naturliga skäl det som hushållen totalt sett i det längsta väntar med att dra in på. Trots det uppger 15 procent av de ensamstående under 65 år utan barn att de det senaste kvartalet dragit ner på nödvändiga inköp av mat. Av de ensamstående med barn uppger hela 19 procent att de tvingats göra det(!).

44 procent i samma grupp uppger att de även dragit in på dyrare mat som färskt kött, färsk fisk eller delikatesser. Lika många har dessutom varit tvungna att dra in på nödvändiga inköp av skor och kläder.

- **Så pass många som nästan en fjärdedel, 24 procent, har det senaste kvartalet använt sparpengar till löpande utgifter.**

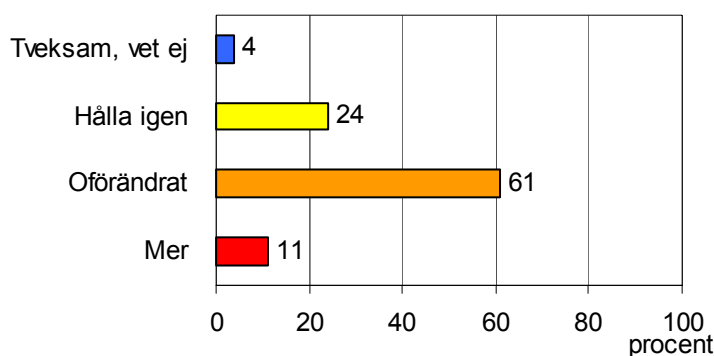
Istället för att dra in på utgifterna har många under det senaste kvartalet använt sparpengar till löpande utgifter, eller har de kanske gjort både och för att klara ekonomin.

Främst är det ensamstående, såväl med som utan barn, som använt sina sparpengar till löpande utgifter. Pensionärerna och då främst de sammanboende har i minst utsträckning använt sina sparpengar till löpande utgifter.

Hushållens ekonomi framöver

- 24 procent av de svenska hushållen tror att de kommer att hålla igen sin konsumtion det kommande året – 11 procent tror att de kommer att konsumera mer .

Diagram 6 Tänk på ditt hushålls konsumtion. Kommer ditt hushåll spendera mer, lika mycket eller hålla igen de kommande 12 månaderna?

Det är främst de ensamstående, såväl med som utan barn, som tror att de kommer att hålla igen sin konsumtion det närmaste året. Men andelen som tror det är relativt stor inom alla hushållstyper, även bland dem som har en relativt hög hushållsinkomst.

Betydligt färre, 11 procent, uppger att de kommer att öka sin konsumtion de kommande tolv månaderna. Det tror framförallt sambor och gifta yngre än 65 år och utan barn. Men inom samtliga hushållsgrupper, förutom bland pensionärerna (bara 3 procent), finns det hushåll som tror sig öka sin konsumtion framöver. I respektive hushållsgrupp är det emellertid fler som tror att de kommer hålla igen än öka sin konsumtion.

I undersökningen framgår inte hur mycket nerdragningarna respektive ökningarna av konsumtionen betyder *beloppsmässigt* eller hur detta påverkar hushållens totala konsumtion.

Konsumtion av sällanköpsvaror/tjänster

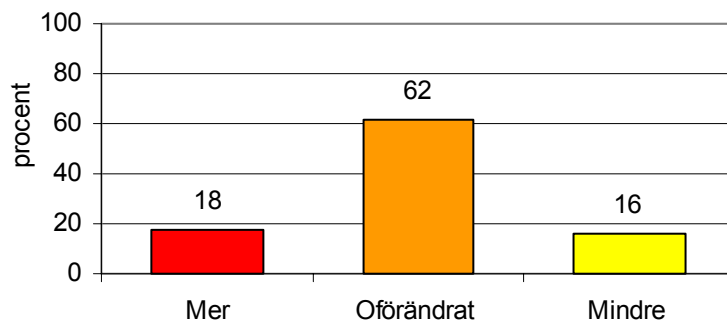
Två exempel på vanliga större inköp i ett hushåll är semester och bil. Dessa utgifter kräver ofta dels ett större utrymme i ekonomin, dels ett sparande. Men förutom att man faktiskt har råd krävs kanske också en framtidsstro på en oförändrad eller förbättrad ekonomi för att man ska genomföra inköpen den närmaste framtiden.

Ovan framgick att 11 procent av de svenska hushållen tror att de kommer att öka sin konsumtion det kommande året. När det gäller semester och bilköp kommer hushållen konsumera mer. 18 procent tror att de kommer spendera mer semesterpengar i år jämfört med förra. Lika stor andel uppger att de kommer att köpa eller byta bil det kommande året. Det kan vara så att bil och semester prioriteras framför övrig konsumtion.

Semester

- **18 procent** uppger att de kommer att lägga mer pengar på semester i år. Nästan lika många tror att de kommer att spendera mindre pengar.

Diagram 7 I vilken omfattning hushållen kommer lägga pengar på semester 2004 jämfört med 2003.

De flesta tror dock att de i år kommer att lägga ungefär lika mycket pengar på semester i år jämfört med förra året, det tror 62 procent. Generellt kan man säga att hushåll utan barn kommer spendera mer semesterpengar medan barnfamiljerna kommer att lägga mindre pengar på sitt semesterfirande i år jämfört med vad de gjorde 2003.

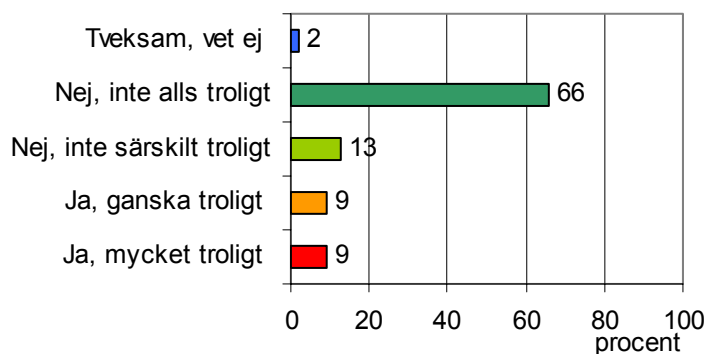
Tabell 1 I vilken omfattning hushållen kommer lägga pengar på semester 2004 jämfört med 2003.

	Semester	
	Mer pengar	Mindre pengar
Ensamstående < 65år utan barn	27	19
Ensamstående med barn	13	18
Sambo/gift < 65år utan barn hemma	23	14
Sambo/gift < 65år med barn hemma	18	20
Sambo/gift pensionär	13	10
Ensamstående pensionär	7	14

Bilköp

- **18 procent av hushållen planerar att köpa eller byta bil under de kommande tolv månaderna.**

Diagram 8 Kommer ditt hushåll köpa eller byta bil det kommande året?

Framförallt är det gifta och sambor med barn som anser det mycket troligt att köpa eller byta bil, 16 procent. Totalt sett anser en fjärdedel av dem att det är mycket eller ganska troligt att de kommer att genomföra en bilaffär under de kommande tolv månaderna. Intresset för att byta eller köpa en ny bil är även stort bland de sammanboende under 65 år och utan barn, totalt 29 procent. Det är däremot bara 11 procentenheter av dem som anser det mycket troligt.

Bland pensionärshushållen är det minst troligt att det under det kommande året blir något bilköp. Endast ett fåtal procent anser det som troligt.

- **12 procent av de svenska hushållen behöver egentligen byta bil, men har samtidigt inte råd.**
Bland hushållen som inte kommer att byta bil är det 15 procent som egentligen behöver byta bil, men som inte har råd att göra det.

Även om hushållet inte kommer att byta eller köpa en ny bil kan man ändå ha behov av en. Av dem som inte kommer att köpa någon det kommande året uppger 15 procent att de faktiskt har behov av en ny bil, men att de samtidigt inte har ekonomiska möjligheter till det. Främst är det ensamstående både med och utan barn som skjuter upp bilköpet, p g a att de inte har råd.

Index

Hur mår hushållen? Ja, det är en fråga som man gärna skulle vilja besvara på ett enkelt och sammanfattande sätt, men där svaret kräver att man tar hänsyn till en rad faktorer. Två av dem är i vilken grad hushållen fått en förändrad likviditet samt hur deras förmögenhetsställning förändrats.

För att följa hushållens ekonomiska förändringar över tiden likt en barometer, har två av frågorna sammanställts i ett index vilket kan följas i kommande undersökningar. En fråga som ställdes i Hushållsbarometern var om hushållet fått en bättre eller sämre ekonomi totalt sett, även med hänsyn till tillgångar och skulder. Svaret på den frågan

ger en sammanfattande värde­mätare om hur den sammanlagda ekonomiska situationen ser ut.

Frågan om hushållet upplever att det har mer, mindre eller oförändrat mycket pengar till löpande utgifter jämfört med för sex månader sedan, ger ett mått på likviditeten.

En oförändrad situation ger index 50. I denna första undersökning ligger genomsnitt­index för hushållen totalt på 48.

Från det genomsnittet är det framförallt två hushållsgrupper som avviker. De ensamstående med barn har lägst index på 43, dvs de anser att de i högre grad än övriga hushållsgrupper fått en sämre ekonomi de senaste sex månaderna.

Sambor och gifta yngre än 65 år och utan barn har däremot ett index som ligger över genomsnittet (52). De anser att de, i större utsträckning än andra hushållsgrupper, det senaste halvåret fått en förbättrad ekonomi.

Frågor Hushållsbarometern Våren 2004

Upplever du att ditt hushåll idag har mer eller mindre pengar till löpande utgifter än för 6 månader sedan?

Har ditt hushåll ...

1. Mycket mer
2. Något mer
3. Ungefär lika mycket
4. Något mindre
5. eller mycket mindre pengar än för 6 månader sedan
6. Tveksam, vet ej

Om du tänker på de senaste 3 månaderna, hur många av dem har du och ditt hushåll haft det svårt att få inkomsterna att räcka månaden ut?

1. 1 månad
2. 2 månader
3. Varje månad
4. Ingen gång
5. Tveksam, vet ej

Om du tänker på de senaste 3 månaderna, hur många av dem har du eller någon i ditt hushåll använt sparpengar för löpande utgifter?

1. 1 månad
2. 2 månader
3. Varje månad
4. Ingen gång
5. Har inga sparpengar
6. Tveksam, vet ej

Har du eller någon i ditt hushåll av EKONOMISKA SKÄL någon gång under de senaste 3 månaderna:

1. Dragit in på nödvändiga köp av vardagsmat
2. Dragit ned på inköp av dyrare mat (t ex färsk fisk, rent kött eller delikatesser)
3. Dragit in på nödvändiga köp av skor eller kläder
4. Betalat en räkning för sent
5. Dragit ned på restaurang- eller pubbesök
6. Dragit ned på utgifter för nöje, kultur eller fritidsaktiviteter
7. Minskat annan utgift

8. Nej, jag har inte dragit ned på någon konsumtion
9. Tveksam, vet ej

Kommer du och ditt hushåll att lägga mer, mindre eller oförändrat mycket pengar på semester år 2004 jämfört med år 2003?

1. Mer
2. Oförändrat
3. Mindre
4. Tveksamt, vet ej

Kommer ditt hushåll köpa eller byta bil de kommande 12 månaderna?

1. Ja, mycket troligt
2. Ja, ganska troligt
3. Nej, inte särskilt troligt
4. Nej, inte alls troligt
5. Tveksam, vet ej

Varför är det inte troligt att ni ska byta eller köpa bil?

1. Vi behöver inte byta eller köpa bil
2. Vi behöver byta eller köpa bil men vi har inte råd
3. Tveksam, vet ej

Är det belopp ditt hushåll avsätter till månadsvis sparande idag större, mindre eller oförändrat jämfört med för 6 månader sedan?

1. Mitt hushålls månadsvisa sparande är större
2. Mitt hushålls månadsvisa sparande är oförändrat
3. Mitt hushålls månadsvisa sparande är mindre
4. Tveksam, vet ej

Har du eller ditt hushåll de senaste 6 månaderna ökat eller minskat hushållets konsumtionskrediter?

Har idag jämfört med för 6 månader sedan ...

1. Ökat lånebelopp på kredit
2. Varken ökat eller minskat mitt lånebelopp på kredit
3. Minskat lånebelopp på kredit
4. Tveksam, vet ej

**Hur är ditt hushålls ekonomi totalt sett idag jämfört med för 6 månader sedan?
Tag här hänsyn till alla faktorer även tillgångar och skulder.**

Är den ...

1. Mycket bättre
2. Något bättre
3. Oförändrad
4. Något sämre
5. Mycket sämre
6. Tveksam, vet ej

Tänk på ditt hushålls konsumtion. Kommer ditt hushåll att spendera mer, lika mycket eller hålla igen under de kommande 12 månaderna?

1. Mer
2. Oförändrat
3. Hålla igen
4. Tveksam, vet ej